

Utsikt over vakre Gjevilvassdalen i Trollheimen. Foto: Anne Jørgensen Bruland

Trollheimen - eventyrriket

Av Karl H. Brox

Perlen blant norske fjelltrakter, er Trollheimen blitt kalt. Alpine topper og frodige dalbunner med et unikt planteliv danner en makeløs turramme.

Flere forhold er med på å skape de variasjoner og kontraster som særpreger naturen i Trollheimen, og som nå har begeistret et økende antall fotturister i godt over hundre år. Landskapet i øst er preget av rolige og forholdsvis myke linjer, men etter hvert som vi kommer vestover blir det stadig villere, mer alpint og monumentalt. Fra alle kanter skjærer det seg store og skogrike daler innover i denne nordmørske og sør-trønderske fjellheimen. De fleste har fine furuskoger i de lavere-liggende dalene, men fjellbjørka tar over når vi kommer høyere. I noen av dalene er det gårder og jordbruk, men de fleste er typiske og tradisjonsrike seterdaler, og i flere av dem holdes seterdriften fortsatt i hevd. Turistforeningens hytter ligger også inne i dalene, og som følge av dette går de fleste rutene i et landskap der det lune og skogkledd veksler med det høyreiste og barske.

Snota, - selve symbolet

En av de fineste toppurene du overhodet kan ta i norske fjell, er således dagsturen fra Trollheimshytta i den eventyrlig vakre Folldalen opp til varden på den 1668 meter høye Snota. Allerede på trappa ser du målet som et ruvende landemerke mot vest. Turen går først langs brusende elver gjennom furuskogen i dalbunnen, men stiger så til et forholdsvis flatt, åpent og til dels myrlendt terreng, hvor du igjen har fjellet i front og kan se hvordan det vokser etter hvert som du nærmer deg. Utsikten fra toppen er fremragende. Nærmest kan du ved bunnen av et loddrett stup se ned på en sterkt oppsprukket bre, og for øvrig brer Trollheimen seg utover til alle kanter. Langt ute i vest ser du øyene Smøla og Hitra, og mot nordøst er Trondheimsfjorden ikke til å ta feil av.

Luftig på Trollhetta

Selv om ingen av toppene i Trollheimen når opp i 2000 meter, er det ikke vanskelig å finne alpine opplevelser. Snota er allerede nevnt, og mellom hyttene er turen over Trollhetta uten tvil den mest dramatiske. Den er en mektig opplevelse som ikke passer hvis du har høydeskrek! De tre toppene danner de mange hundre meter høye veggene i en dyp botn med et nesten året rundt islagt tjern i bunnen. Et smalt band langs kanten, med stupet ned mot Langvatnet nord for Trollhetta på den andre siden, forbinder østtoppen med nordtoppen. Stien går stupbratt ned fra østtoppen og så opp på nordtoppen i en nesten loddrett ur. Synes du at Besseggen er spennende, bør du så avgjort prøve deg også på Trollhetta!

Sydentur i høyfjellet

Trollheimen er heller ikke bare fjell, fjellskog og myrer - ved Gjevilvatnet kan du på godværsdager oppleve den rene "sydenstemning" på sandstranden Raudøra. Vanntemperaturen er rett nok ikke som på Gran Canaria, men den holder til en forfriskende dukkert. Og stranden er minst like fin - i omgivelser som kan måle seg med hva som helst. Når den trønderske sommeren slår til, er det gjerne et mylder av folk her som nyter solen og den kontrasten som fjellene med sine snøbreer gir til oppholdet på stranda. Jo, Trollheimen er kontrastrik og mangeartet - og få er de som angrer på at de lot seg friste til et møte med trollene som er blitt til så mye mer enn bare stein.

Verneområdene

De geologiske forholdene gir meget gunstige vekstvilkår for et stort antall fjellplanter. De mest kjente av de gode plantefjellene er Gjevilvasskammene, Blåhø og Tyrikvamfjellet, som ligger rett bak Gjevilvasshytta. Professor Leif Ryvarden omtaler dette som "et av Norges mest artsrike fjellområder". Plantelivet var en av årsakene til at store deler av Trollheimen i 1987 ble vernet som landskapsvernområde. Innerdalen var da allerede tyve år tidligere blitt vernet som landets aller første landskapsvernområde, og de to områdene utgjør i dag ett

stort sammenhengende landskapsvern-område. Innenfor verneområdet er det opprettet to naturreservater for å gi spesielt særpregede deler et sterkere vern. Det ene reservatet dekker de store Minilldalsmyrene i den østlige delen. Området består av en rekke forskjellige myrtyper med vierkratt og sump-områder og er et av de rikeste i hele Trollheimen hva fugleliv angår. Her finnes en rekke vadefuglarter med småspove, gluttsnipe og enkeltbekkasin som de mest tallrike. Det andre naturreservatet ligger på Svartåmoen, hvor Svartådalen munner ut i Folldalen. Trollheimshytta er omgitt av reservatet og det strekker seg nordover Svartåmoen innunder Trollhetta. Tre elver (Folla, Svartåa og Slettåa) møtes her. Reservatet ligger på sand og grus som elvene mot slutten av istiden og senere har lagt igjen. Jordbunnen er som følge av dette tørr, og skogen består av storvokst furuskog med preg av urskog.

Perler i solid tømmer

"Sjelden ser du hytter og setre som harmonerer så godt med sine omgivelser," skrev Per Roger Lauritzen i DNTs årbok om Trollheimen i 1996. Og det er så sant som det er sagt. Trondhjems Turistforenings hytter i Trollheimen er blant fjellvandrere flest kjent for sin unike arkitektur og sitt særpregede miljø. Hyttene har grovt tømmer i veggene, store og solide peiser, som skal gi både varme og lys, og en innredning for øvrig som minner ikke så lite om gamle bondestuer. Hyttenes "gammelmodige" preg er helt bevisst fra foreningens side, og er noe den har lagt vekt på til alle tider. Hyttene er oppført mest mulig i tråd med gammel byggeskikk i de enkelte bygdelag, og dette går igjen også i innbo, inventar og fargevalg. Det er lagt vekt på å gjøre hyttene intime og koselige, preget av en enkel, gammeldags, god stil, som har vist seg å falle i smak hos de fleste, og på å følge opp dette ved utvidelser og restaureringer. Et besøk i Trollheimen er med andre ord ikke bare en storslått naturopplevelse. Turisthyttene, fjellgårdene og setrene, som delvis ennå er i bruk, gjør sitt til at turen også blir en uforglemmelig kulturvandring.